నీతిగీతముక్తావళి.

ఇది

పెండ్యాల చినవేంకట సుబ్రహ్మణ్యముచే
రచియింపఁబడినది.

ము ద ణ కా ర్య

కాకినాడ :
శ్రీసావిత్రీ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము
1918.

విజ్ఞప్తి.

పాఠకమహాశయులారా !

బాలుర కుపయోగముగానుండులాగున నీతియుక్తమగు పుస్తకము నేదేని వ్రాయవలయునని యాసక్తి చాలకాలము నుండి కలదు. కాని తగినసమయము చిక్కినదికాదు. ఈ నడుమ సుభాషితమణికంఠహారమను పుస్తకము చదువ దటస్థమైనది. దానిలోని శ్లోకములు కొన్ని నీతివిశిష్టములై చాల సొంపుగానుండుటచే 100 శ్లోకములనేరి వానినన్నిటిని సాధ్యమైనంతవఱకు మూలమునకు సరిగానే తెలుఁగుఁజేసియున్నాను. వృత్తములుగా వ్రాసినయెడల బాలురకుఁ జదువఁ గష్టముగా నుండునని తలఁపుతో నన్నియు గీతపద్యములుగానే చేసియు న్నాను.

ఉ. వాసిని గాంచినట్టి కవి ♦ వాసవులేనెఱసుల్ వచింప భా
షా సరసీరుహాక్షిపద ♦ సారససేవయొనర్పనట్టి నే
దోసము లీసముగ్ గనని ♦ ధోరణిఁ బద్యములల్ల నేర్తునే
వేసటయంచు నెంచక య♦భిజ్ఞులు దెల్పుఁడు దీనదోసముల్

ఇట్లు పండితవిధేయుఁడు,

పెండ్యాల చినవేంకట సుబ్రహ్మణ్యము.

గీ. యార్లగడ్డవంశోద్భవు • డార్యహితుఁడు
తమ్మయామాభిఖ్యుఁ డెంతేని • నెమ్మితోడ
దీని నచ్చువేయించెను • గాన దేవుఁ
డితని కాయురారోగ్యంబు • లిచ్చుగాత !

శుభమస్తు.

శ్రీశారదాంబాయైనమః

నీతిగీతిముక్తావళి.

మహాజనప్రశంస.

గీ. పరులకుపకృతిగావించు ♦ తఱిని సుకృతి
హానిఁగనుచున్న వైరంబు ♦ నూనఁడెపుడు
నఱుకఁబడుచున్నఁ జందన ♦ తరువు దాను
బరిమళింపఁగఁజేయదే ♦ పరశుధార. 1

గీ. అద్భుతంబు మహాత్మమా ♦ హాత్మ్యమౌర
కీడుమూఁడినయెడఁగూడఁ ♦ గెరలిమేలు
సేయుటరయంగనెటులన్నఁ ♦ దోయజారి
రాహునోటఁబడియుఁ బుణ్య ♦ రాసినొసఁగు. 2

గీ. పూజ్యజనులకుఁ బూజ్యులే ♦ పూజసేయు
చుందు రన్యులు పూజించు ♦ చుండ రెపుడు
ఈశుఁడిందునిశిరసావ ♦ హించుచుండ

గీ. గుణవిహీనులయెడఁగూడ ♦ ననుపమాన
మైన కృపతోడసజ్జను ♦ లలరుచుండ్రు
జగతి చండాలునింటను ♦ జందమామ
వెన్నెలనుఁగాయఁగా మాని ♦ వేసెనొక్కొ. 4

గీ॥ ఆదిమధ్యావసానంబు ♦ లందుమైత్రి
యుత్తమునకుండు నొకరీతి ♦ నుండదొరన
కఱుగఁదీసిన కాచిన ♦ నతికినను బ
సిండి యన్యభావంబును ♦ జెందఁగలదె? 5

గీ. తామెక్రోలవుతోయముల్ ♦ దటినులెల్ల
నారగింపవుపండ్లను ♦ భూరుహములు
మేయుచుండెనె సస్యముల్ ♦ మేఘవితతి
యుత్తమైశ్వర్యములగుఁ బ ♦ రోపకృతికి. 6

గీ. దుష్టశిష్టజనుల్ సూది ♦ తుదమొదళ్ళ
ననుకరించుచునుండెద ♦ రరసిచూడ
నొకఁడురంధ్రమొనర్చు వే ♦ రొకఁడుదానిఁ
గప్పివేయుచుండును గుణ ♦ కలితుఁడగుచు. 7

గీ. ఖలవచోంగారవితతిచేఁ ♦ గాల్పఁబడుచు
నున్నఁబరుసములు వచింపఁ ♦ డుత్తముండు
తగులఁబడుచున్న నగ్నిచే ♦ నగురుతరువు
స్వీయసౌరభ్యముఁ బరిత్య ♦ జించునొక్కొ. 8

గీ. మాన్యులువిలాస్యకైయన్న ♦ మాటయైన
శిలను వ్రాసినవర్ణమై ♦ చెలఁగుచుండు
మానహీనుల శపథంబు ♦ మాటయైన
నీటవ్రాసినవర్ణమై ♦ నిలుచుఁగాదె. 9

గీ. ధీరవర్యుఁడు లేని పరి ♦ దేశమందు
నల్పమతిమంతుఁడును స్తుత్యుఁ ♦ డగుచునుండు
భూరుహంబులు లేనట్టి ♦ భూమియందు
నాముదఁపు మొక్కయును వృక్ష ♦ మానుగాదె. 10

దుర్జన నింద.

గీ. ఖలజనంబులకును గంట ♦ కంబులకునుఁ
బాదరక్షలచే ముఖ ♦ భంగమైనఁ
దవ్వుఁకుఁగొనిపోయి వ ♦ దలుటయైన
నిరుదెఱంగుల నేదేని ♦ జరుగవలయు. 11

గీ. మంచిమాటల నెన్నివ ♦ చించుచున్నఁ
బరులదూఱక సంతోష ♦ పడఁడు దుష్టుఁ
డెన్ని రసములు భక్షించు ♦ చున్నఁ గాకి
తుష్టినందునె యేహ్యావ ♦ స్తువునుఁదినక. 12

గీ. క్రూరమురగంబు ఖలుఁడు క్రూ ♦ రుండు పాము
కన్నను మిగులఁ గ్రూరుఁడౌ ♦ ఖలజనుండు
భోగిమంత్రాన శాంతినిఁ ♦ బొందుఁగాని
యెన్నఁడైనను లొంగునే ♦ యిలను ఖలుఁడు? 13

గీ. హీనజనపరిబాధిత ♦ మానసులకు
నుత్తమజనులయెడఁగూడ ♦ నుండు శంక
క్షీరదగ్ధముఖుండైన ♦ చిన్నవాఁడు
తక్రమునుఁగూడ నూఁదుచుఁ ♦ ద్రాఁగుఁగాదె. 14

గీ. దుష్టజనుఁడొనరించు వి ♦ శిష్టతఁగన
నితరమానవోపద్రవ ♦ హేతువగును
పస్తుపడియున్న వ్యాఘ్రంపుఁ ♦ బారణంబు
బహుపశువినాశకరముగాఁ ♦ బరిణమించు. 15

గీ. ఇనకరోష్ణతఁగాలిన ♦ యిసుకయెట్లు
కాల్చునోయట్లు సూర్యుండు ♦ కాల్పఁజాల
డన్యపరిలబ్ధపదుఁడైన ♦ యల్పజనుఁడు
దుస్సహంబౌచుఁ దఱుచుగాఁ ♦ దోఁచుచుండు. 16

గీ. గొట్టమునఁబెట్టికట్టినఁ ♦ గుక్కతోఁక
కాదు సరళంబు వక్రంబు ♦ గానెయుండు
నట్లె బోధితంబయ్యును ♦ నల్పమనము
సాధుధర్మంబునొందంగఁ ♦ జాలదెపుడు. 17

గీ. నిర్మలజలంబుచేఁ జెఱువు ♦ నిండియున్నఁ
గుండలోనినీటినె కాకి ♦ గ్రోలుచుండు
నుచితగుణవతియైభార్య ♦ యొప్పుచున్న
నీచుఁ డన్యకాంతాలోల్యుఁ ♦ డాచునుండు. 18

గీ. సౌహృదంబును బ్రీతియుఁ ♦ జనదుచేయు
చెనఁటి మానిసితోఁ జేయుఁ ♦ జెలువుగల్గు
కాలియుండినబొగ్గు ♦ గాల్చుఁ జేయిఁ
జలువఁజెందినయెడనైన ♦ నలుపుఁ జేయు. 19

గీ. ప్రాణములవీడియైనను ♦ బరజనహిత
కార్యభంగంబొనర్చును ♦ ఖలజనుండు
కబళపతితమై మక్షిక ♦ గ్రాసకరుని
మించి వెంటనేవాంతిఁ జే ♦ యించుఁగాదె. 20

గీ పరులదూరెడువేళలఁ ♦ బంక్తినదనుఁ
డన్యదోషంబులనరయు ♦ నట్టితఱిని
వేయికన్నులుగలయట్టి ♦ వేల్పుసీచుఁ
డార్యధనహృతిఁ గాత్రవీ ♦ ర్యార్జనుండు. 21

గీ. ఖలజనుండొనరించు దు ♦ ష్కార్యఫలము
సాధుజనులకుఁగూడను ♦ సంక్రమించు
దశముఖుండు ధరాత్మజఁ ♦ దస్కరింప
శరధిబంధితమయ్యె దా ♦ శరధిచేత· 22

గీ. మంచిమాటలనెన్ని బో ♦ ధించుచున్న
ఖలుఁడు సజ్జనుఁడెన్నండుఁ ♦ గాఁడుభువిని
పెక్కునదులస్నానంబుఁ గా ♦ వింపఖరము
హాయముగామాఱునే యెన్నఁ ♦ డైనఁగాని. 23

గీ. ఉరుయశస్సురభికినీ ♦ నుల్లిపాయ
శాంతిశైత్యంబునకుహుతా ♦ శనుఁడుతలఁప
ననుపమదయాసుమంబున ♦ కాకసంబు
ఖలుఁడు సాధుజనాళిదుః ♦ ఖప్రదుండు. 24

విద్వత్ప్రశంస.

గీ. బుధజనపరిశ్రమంబు వి ♦ బుధుఁడెఱుంగుఁ
గాని శుంఠయెటులనెఱుఁ ♦ గంగఁజాలు
ప్రసవదుఃఖంబు సంతాన ♦ వతియెఱుంగు
నిలను గొడ్రాలికెయ్యది ♦ యేమితెలియు. 25

గీ. మానవేశ్వర విబుధ ధ ♦ ర్మంబులెపుడు
సదృశములుగావుపండిత ♦ సార్వభౌముఁ
డన్నియెడలనుఁబూజ్యుఁడై ♦ యలరుచుండు
భూజ్యుఁడా స్వదేశంబున ♦ భూవరుండు. 26

గీ. శశధరవిషంబులనుఁ ద్రిలో ♦ చనుఁడుబోలె
సుగుణదోషంబులగ్రహించి ♦ సూరిజనుఁడు
మొదటిదానిని శ్లాఘించు ♦ మూర్ధమునను
కంఠస్థలమునందిడుకొను ♦ గడమదాని. 27

గీ. మూర్ఖులిభతురంగము లెక్కి ♦ పోవుచుండ్రి
పదగతుండగు నిర్ధన ♦ పండితుండు
గ్రావశిఖరాననున్ననుఁ ♦ గాకిమూఁక
పులినగతరాజహంసలఁ ♦ బోలఁగలదె? 28

మూర్ఖుఁడు.

గీ. ఏనికిసహజమౌప్రజ్ఞ ♦ హీనమగునో
యాతనికి నాగమం బేమి ♦ సార్థకంబు
లోచనయుగంబెవనికి వి ♦ లోపమగునో
యద్దమాజనునకునేమి ♦ సార్థకంబు. 29

గీ. మృగఖగాలకు ముత్యాలు ♦ మేలుబువ్వ
ఖరమునకు నంధునకు దీప ♦ కళిక చెవిటి
వానికింపైన గానంబు ♦ పామరునకు
నిద్ధ ధర్మప్రసంగంబు ♦ నేమిఫలము. 30

ధనవంతుఁడు, ధనము.

గీ. పవనకంపితదీపిక ♦ పగిదిఁ లక్ష్మి
చంచలముగాని మీకు శా ♦ శ్వతము కాదు
కాన ననుభవింపుఁడు స్వేచ్ఛ ♦ గానొసంగుఁ
డార్యులను గౌరవింపుఁ డ ♦ త్యంతభక్తి. 31

గీ. ప్రాణరహితంబు దుందుభి ♦ యయ్యునద్ది
యూర్చుచుండెధనం ధన ♦ మ్మనుచు నింకఁ
బ్రాణములతోడనుండిన ♦ మానవుండు
ధనముఁగోరుట నేమి చి ♦ త్రంబుగలదు ? 32

గీ. ప్రాయమున వృద్ధులైనట్టి ♦ వారుగలరు
జ్ఞానమున వృద్ధులగువారు ♦ చాలఁగలరు
తపముచేఁ బెద్దలుగలరు ♦ ధరణి వీరు
ధనముచే వృద్ధులగువారి ♦ దాసులరయ. 33

గీ. ధాత్రి నెవనికివిస్తార ♦ ధనముగలదొ
బ్రహ్మహత్యయొనర్చిన ♦ న్వాఁడుపూజ్యుఁ
డగును నెవ్వాఁడు నిర్ధనుం ♦ డగునొ యాతఁ
డమలవంశ్యుఁడైననుఁ బరి ♦ త్యాజ్యుఁడగును. 34

గీ. కనకమహిమంబువచియింపఁ ♦ గానుశక్తి
యెవ్వనికినైన నున్నదే ♦ యెంతవింతొ
నామసామ్యంబుచేతను ♦ నరులకెల్ల
మత్తతనొసంగుచుండెను ♦ మ్మెత్తచెట్టు. 35

గీ. కామినీధనంబులయెడఁ ♦ గాంక్షమాన
వాళికి సృజించెవాగ్వాని ♦ తాధిపుండు
వానియెడఁగల కాంక్ష నె ♦ వ్వాండువదలు
వాఁడు మానుషాకృతినొప్పు ♦ భర్గుఁడరయ. 36

గీ. చెవులు శబ్దంబువినకుండఁ ♦ జేయుచుండు
నోటమాటాడనీయదు ♦ గాటమైన
వికృతిఁగలిగించుమేనికి ♦ వీక్షణంబు
మాన్పుసంపదయనెడు నా ♦ మంబుమహిని. 37

తేజోవంతుడు.

గీ. దానధారావిలకపోల ♦ దంతివితతి
పైకిలంఘించుఁ గంఠీర ♦ వంపునిసుఁగు
సత్వవంతులకియ్యది ♦ సహజమరయ
సత్వమునకుఁ బ్రాయంబు బీ ♦ జంబుగాదు. 38

గీ ఇనశశాంకులొనర్చిన ♦ యొగ్గుతుల్య
మైన సైపిం కేయుఁడు ♦ భానునాలసించి
మ్రింగు జాగుసేయక చంద్రు ♦ మ్రింగుచుండుఁ
దప్పకుండఁ గనదిమ్ముఁడు ♦ త్వంపుఫలము. 39

ఉదారుఁడు.

గీ. ఒకనిచేఁ జేయిక్రిందుగా ♦ నుంపఁబడును
నింకొకనిచేయి మీఁదుగా ♦ నెత్తఁబడును
దాతృ యాచకలోక భే ♦ దంబుభువిని
హస్తములచేత సూచిత ♦ మగుచునుండె. 40

గీ. ఏదిశిష్టజనాళికి ♦ నిచ్చుచుంటొ
దేనిఁ బ్రతిదినంబును నీవు ♦ తినుచునుంటొ
యదియ తావకవిత్తమౌ ♦ నని తలంతుఁ
దక్కు ద్రవ్యమెవ్వానికో ♦ దాచుచుంటి 41

గీ. ఇనతనూజుండు చర్మంబు ♦ నిచ్చివేసె
శిబియు నాత్మీయమాంసముం ♦ జెలఁగియొసఁగె
మునివరుండు దధీచియె ♦ మ్ములనొసంగె
నీయరానిది దాతల ♦ కేదిగలదు? 42

గీ. అల్పుఁడైనను దాతసే ♦ వార్హుఁడగును
గొప్పవాఁడైన నిష్ఫలి ♦ గొల్వఁదగఁడు
జలమపేక్షించు నాతఁడు ♦ జలధివిడిచి
క్షోణినంధువు సేవించు ♦ చుండఁ జూడు. 43

ధీరప్రశంస.

గీ. నీతిమంతులు నిందింప ♦ నిండు పొగడ
నిండు లక్ష్మిరానిండు పో ♦ నిండు చావు
నపుడె కానిండు మఱియొక ♦ యపుడెయనుఁడు
పదముకదుపరుజ్ఞులు న్యాయ ♦ పథమునుండి. 44

గుణప్రశంస.

గీ. సద్గుణంబుల సర్వజ్ఞ ♦ సామ్యుఁడైన
నాశ్రయము లేమి మానవుఁ ♦ డందుఁజింత
నవనిమానికము నమూల్య ♦ మైనదైనఁ
గాంచనసమాశ్రయ మపే ♦ క్షించుఁగాదె. 45

గీ. గుణిగుణజ్ఞుండుగనుఁగొని ♦ కుతుకమందు
గుణవిహీనుండు గుణియెడఁ ♦ గనఁడుముదము
వనజమునుఁబొందు వనినుండి ♦ వచ్చితేఁటి
సవిధవర్తియైనఁ గనద ♦ బ్జమునుఁ గప్ప. 46

గీ. గుణవిభూషులు దఱుచుగాఁ ♦ గోడుఁగండ్రు
సుగుణదూరుండుగాంచును ♦ సుఖము నెప్పుడు
బంధితములయ్యె శుకములు ♦ పంజరముల
కాకములు స్వేచ్ఛగాఁదిరు ♦ గాడుచుండె. 47

గీ. గుణగణంబున నుచ్ఛ్రత ♦ మనుజుఁడొందు
నున్నతాసనస్థితుఁడాట ♦ నొందలేఁడు
రుచిర సౌధాగ్రమందుఁగూ ♦ ర్చుండియున్న
కాఁకి వైనతేయంబు కాఁ ♦ గలదెభువిని. 48

గీ. సద్గుణములకై యత్నంబు ♦ సలుపవలయు
డంబముల చేతనుఁ బ్రయోజ ♦ నంబులేదు
క్షీరహీనమైనట్టి ♦ సారభేయి
విక్రయింపఁ బోనె ఘంటికా ♦ వితతిచేత. 49

మిత్రము.

గీ. చాటునందునఁ గార్యనా ♦ శంబుఁజేసి
యెదుటఁబ్రియము వచించుచున్న ♦ హితుఁడెవండొ
వానిక్షీరముఖవిషకుం ♦ భంబుపగిదిఁ
జేరనీయరాదు పరిత్య ♦ జింపవలయు. 50

గీ. మానవులకుసహజసిద్ధుఁ ♦ డైనసఖుని
యెడలనెట్టివిశ్వాసంబు ♦ హృదినిఁగాంచెో
యట్టినమ్మిక మాతృదా ♦ రాత్మజాత
సోదరులయందుఁగూడను ♦ లేదుతలఁప. 51

దారిద్ర్యము.

గీ. మృత్యుదారిద్ర్యములమృత్యు ♦ వేరుచించుఁ
గాని దారిద్ర్యమెప్పుడు ♦ కాదుమతము
చావు పరికింపనల్పక ♦ ష్టప్రదంబు
దైన్యమంతంబుదాఁక బా ♦ ధాకరంబు. 52

గీ. అన్యజనుఁడునుఁ దనవాఁడె ♦ యగునుధనికి
దైన్యభావంబుచేఁ బరి ♦ తాపపడెడు
వానికత్యంతసామీప్య ♦ బంధులైన
దవ్వులనెయుండురి ధారుణీ ♦ తలమునందు. 53

గీ. భాగ్యహీనత? నీకిదె ♦ వందనంబు
త్వత్ప్రసాదంబుచే నేను ♦ ధన్యతముఁడ
జనుల నెందఱినో నేను ♦ గనుచునుంటి
గాని యొక్కఁడైనను నన్నుఁ ♦ గాంచలేదు. 54

గీ. తృణముకంటెనుఁ దూలంబు ♦ తేలికగును
దానికంటెనుఁ దేలిక ♦ తలఁపనర్థి
గాలి యీతనిఁగొనిపోవ ♦ దేలయనిన
మించి యీతఁడు తన్ను యా ♦ చించుననుచు. 55

గీ. కాకి కాకులఁబిల్చును ♦ గాని యర్థి
యర్థులనుఁబిల్వఁ దలఁపఁడు ♦ స్వార్థుఁడౌటఁ
గాక యాచకజనులఁ గా ♦ కంటె శ్రేష్ఠ
మగును మంచియీతండు కాఁ ♦ డర్థిజనుఁడు. 56

గీ. ఎంతదనుక యాచింపరో ♦ యంతవఱకె
ఘనతకలవారికుండును ♦ గౌరవంబు
బలిని యాచించుసమయాన ♦ జలధికన్య
కాధిపుండును వామనుం ♦ డయ్యెఁగాదె. 57

గీ. ఇమ్మనెడు పల్కు నాలించి ♦ యెడఁదయందు
వాసమొనరించుచుండు శ్రీ ♦ హ్రీ, ధృతి, మతి,
కీర్తి, లక్ష్ములనెడి దేవతల్ ♦ క్షిప్రగతిని
ఆననమునుండి వెలువడి ♦ చనుచునుండు. 58

గీ. యాచనాక్షరములతోడ ♦ నర్థిజనుని
యాననమునుండి ప్రాణంబు ♦ లరుగుచుండు
ఇచ్చుచున్నాననుచు దాత ♦ యుచ్చరించు
వర్ణములతోడఁ బ్రాణముల్ ♦ వచ్చుఁదిరుగ. 59

గీ. మానధనమంతఁగోల్పోయి ♦ మానవుండు
పరునిదరిఁజేరి కేల్సాపి ♦ యుక్కుదక్కి
దేహియనియడుగుటకంటెఁ ♦ దీక్ష్ణమైన
కత్తి నాల్కఁగోసికొనుట ♦ యుత్తమంబు. 60

గీ. జనుము జనుమనియాశ ముం ♦ దునకు గెంటు
వెళ్లవలదనిసిబ్బితి ♦ వెనుకలాగు
నాశకును లజ్జకును మధ్య ♦ నర్థిహృదయ
ముయ్యాలెటులూఁగునో యట్టు ♦ లూఁగుచుండు. 61

కృపణుఁడు.

గీ. లోభిజననిభుండగుదాత ♦ లోకమందు
ముందుపుట్టఁడు వెన్కను ♦ బుట్టలేదు
తనధనంబులనెల్ల హ ♦ స్తములతోడ
ముట్టకుండనె పరులకు ♦ ముట్టఁజెప్పు. 62

గీ. ఆత్మసౌఖ్యవినాశంబు ♦ నాచరించు
కొనుచువిత్తంబునెవ్వాఁడు ♦ కూడఁబెట్టు
నెంచుచుండెనో యాతఁడు ♦ నితరభార
వహునిబోలె కష్టమునకె ♦ పాత్రుఁడగును. 63

గీ. విభవముండియు నొరులకుఁ ♦ బెట్టకుండఁ
దాను దినకుండ నెవ్వాఁడు ♦ ధాత్రిఁగలఁడొ
చెందదాతనికాసొమ్ము ♦ జేనుఁబరుల
కైగదా కాయుచుండెను ♦ గడ్డిబొమ్మ. 64

గీ. వలసినంతధనంబు సం ♦ ప్రాప్తమైన
లుబ్ధత ననుభవింపఁడు ♦ లోభిజనుఁడు
గొంతుదనుకను జలమున్న ♦ కుర్కురంబు
రసనతోఁగాదె నీళ్లనుఁ ♦ ద్రాఁగుచుండు. 65

గీ. దేహీయనియడుగఁదలఁచు ♦ దేహికెట్టి
చింతమొదఁగల్గునోయట్టి ♦ చింతదాత
మెఱఁగియేయుండినయెడ న ♦ డ్డేమియనక
యాత్మదేహంపుఁ బిశునంబు ♦ లైననొసఁగు. 66

గీ. విభవయుక్తుఁడైన ననుభ ♦ వింపఁదగును
నొసఁగదగుఁగాని యార్జించి ♦ యుంచఁదగదు
మధుకరసమార్జితంబైన ♦ మధువదెల్ల
నన్యజనగృహీతంబౌట ♦ నరయలేదె. 67

తృష్ణ.

గీ. ఆశకెవ్వాఁడుదాసుఁడొ ♦ యాతఁడఖిల
లోకమునకుఁ గింకరుఁడౌచు ♦ లొంగియుండు
నాశ యేమహామహునకు ♦ దాసియగునొ
యతని కఖిలలోకంబు దా ♦ స్యంబుసేయు. 68

గీ. చ్యుతములయ్యెను దంతముల్ ♦ సితములయ్యెఁ
గేశముల్ దృష్టిలోపించె ♦ నీశరీర
మరుగసిద్ధమయ్యెనుగాని ♦ యాశయనెడు
సాధ్వి నన్ను వీడఁగను వి ♦ చారమందు. 69

గీ. యౌవనము వృద్ధతాక్రాంత ♦ మాచునుండు
వ్యాధిసంప్రాప్తమారోగ్య ♦ మరసిచూడ
జీవితంబంతయు జావు ♦ చేతఁబడను
హాని లేకుండనున్నది ♦ యాశయొకటి. 70

గీ. అది గొప్పది. గిరికంటె ♦ నబ్ధిఘనము
అబ్ధికంటెను వ్యోమంబు ♦ నధికతరము
వ్యోమమునకంటె బ్రహ్మంబు ♦ నురుతరంబు
దానికంటెను గొప్పది ♦ తలఁపనాశ. 71

దైవము.

గీ. అబ్ధిమథియించుసమయంబు ♦ నందులక్ష్మి
నొందె విష్ణుండు. శంకరుఁ ♦ డొందె విషముఁ
గాన దైవంబెఫలియించుఁ ♦ గాని పౌరు
షంబు విద్యయు ఫలియింపఁ ♦ జాలవెప్పుడు. 72

గీ. రక్షణవిహీనుఁడగు దైవ ♦ రక్షితుండు
క్షితిని రక్షితుండును దైవ ♦ హతుఁడుకాఁడె
అనదయయ్యును జీవించు ♦ నడవినైన
నెంత కాపాడినను జచ్చు ♦ నింటనొకఁడు. 73

ఉద్యోగము.

గీ. యత్న మొనరింపవలయుఁ గా ♦ ర్యంబుకొఱకు
ఫలము మార్జారమునకును ♦ వలెనె యగును.
పుట్టుకాదిగఁబిల్లికి ♦ మొదవు లేదు
ప్రతిదినంబును నయ్యది ♦ పాలఁద్రాగు. 74

గీ. యత్న మొనరింపకార్యంబు ♦ లగునుగాని
కోరికలచేతఁ జేత లీ ♦ డేఱవెపుడు
నిద్రబోవుచుండిన మృగ ♦ నేతనోట
మృగగణంబులు పడుచుండు ♦ నేతలంప. 75

సత్సంగతి.

గీ. సాధుసంసర్గు సంసర్గ ♦ శక్తిచేతఁ
జేయఁగారానిక్రియలైనఁ ♦ జేయుఖలుఁడు
చీమవిరిఁజేరిభూతేశు ♦ శిరము నెక్కి
కువలయాప్తుని ముద్దిడు ♦ కొనుచునుండె. 76

గీ. పుష్పసంపర్కమునుఁగాంచి ♦ పురువుకూడ
నిష్టజనమస్తకంబధి ♦ ష్టించుచుండె
మాన్యసంస్థాపితమయియ ♦ శ్మంబుగూడ
మించిదేవతాత్వంబునుఁ ♦ గాంచుచుండె. 77

గీ. యత్న మొనరించుమానవు ♦ హస్తమెంతొ
సంతసంబునగ్రహియించు ♦ జలధికన్య
యత్నరహితుఁడై యుండిన ♦ యట్టివాని
చేయిగ్రహియించుఁ దప్పక ♦ జ్యేష్ఠలక్ష్మి. 78

గీ. సాధుజనుతోడఁ జేసిన ♦ సాహ్వాదంబు
నెవ్వనికి గౌరవాధిక్య ♦ మీయకుండు ?
రాజమార్గానఁబొరలు నీ ♦ రంబుగంగ
నొంది దేవపూజితమగు ♦ చుండెఁగాదె. 79

స్థానబలము.

గీ. స్వస్థలమునొంది యిభసార్వ ♦ భౌముఁడైనఁ
గ్రిచ్ఛ అగ్రిహించుచుండె న ♦ క్రింబునదియె
యాత్మ పదపరిభ్రష్టత ♦ నందెనేని
కుక్కచేతనుఁ గూడను ♦ చిక్కఁగాదె. 80

గీ. అనువుకానట్టియెడనున్న ♦ నధికుఁడైన
పీడఁదప్పక గనుచుండుఁ ♦ బృథివియందు
లోహసంస్థితుఁడగు నన ♦ లుండుగూడ
కారుకునిసుత్తిపెట్టులఁ ♦ గాంచుచుండె. 81

గీ. ఆశ్రియవశంబుచేఁ గాదె ♦ యఖిలజనులు
గౌరవాగౌరవంబులఁ ♦ గాంచుచుండ్రు
వింధ్యగిరినున్న గజములు ♦ వింధ్యతోడ
నుద్దిచుగుచుండుఁ గొద్దివౌ ♦ నద్దమందు. 82

గీ. అశ్వ, మస్త్రంబు, శాస్త్రంబు ♦ నతివ, వీణె
వాక్, మనుజుండు, వీరలు ♦ ప్రాప్తపురుష
గుణవిభేదంబునను దామఁ ♦ గూడ సతము
యోగ్యతాయోగ్యతలచేత ♦ నొప్పచుండ్రు. 83

పశ్చాత్తాపము.

గీ. విత్తవంతుండనని నాకు ♦ వీఁకగలదు
చెడెను ధనమిఁకనేమని ♦ చింతఁగనుదు
పడుట లేచుటల్ నరులకుఁ ♦ బుడమిలోన
హస్తనిహితకందుకముల ♦ ననుకరించు. 84

క్షమ.

గీ. రూపమగునరులకు నగ ♦ రూపమునకు
గుణము భూషణంబగుచుండు ♦ గుణమునకును
జ్ఞానమసదృశంబగు విభూ ♦ షణముచూడ
జ్ఞానమున కలంకారము ♦ క్షమయెకాదె. 85

క్షుధ.

గీ. క్షుధకు నెనయగురోగంబుఁ ♦ జూడలేదు
క్షుధకుఁ బ్రతివచ్చుదుఃఖంబుఁ ♦ జూడలేదు
భుక్తినిభమగుసౌఖ్యంబు ♦ భువినిలేదు
రోషమున కుద్దియగు వైరి ♦ రోయలేదు. 86

జీవితసాఫల్యము.

గీ. మృదుమధురవాగ్విశిష్టుఁడై ♦ యెవఁడు కలఁడొ
పుత్రసాధ్వీతములుగల ♦ బోఁటిమగఁడె
వంశో ధనియుదాతయునై యె ♦ వండుకలఁడొ
వానిజన్మంబుసార్థకం ♦ బౌనుగాదె. 87

పరోపకృతి.

గీ. ఒకనికుపకృతిఁగావింప ♦ కుండునెవ్వఁ
డట్టి యతని జన్మంబు నిం ♦ ద్యంబుకాదె
కసవుభక్షించుచుండును ♦ బసులత్వచము
కూడ మేలుసేయుచునుండె ♦ క్షోణిఁబ్రజకు 88

సత్పుత్రప్రశంస.

గీ. పాలనీయనిదియు గర్భ ♦ వతియుఁగాని
యూలవలనమనకు నేమి ♦ మేలుకలదు
పండితుండును మఱిధార్మి ♦ కుండుఁగాని
యట్టితనయువలన చరి ♦ తార్థమేమి. 89

గీ. ప్రజ్ఞచేతను ధనముచే ♦ బలముచేత
నెవఁడు వంశభారంబు వ ♦ హించుచుండె
నట్టి యాతనిఁగాంచిన ♦ యట్టితల్లి
పుత్రవతియని పొగడొందుఁ ♦ బుడమియందు. 90

మృతప్రాయులు.

గీ. పేద, మూర్ఖుండు, నామయ ♦ పీడితుండు,
నన్యదేశస్థుఁడున్ సేవి ♦ యైదుగురును
బ్రతికియుండియుఁ జచ్చిన ♦ వారటంచు
వ్యాసమౌనివరుఁడు మున్ను ♦ పల్కియుండె. 91

మిశ్రమప్రకరణము.

గీ. ఖగతుఁడు వచింపనేది దు ♦ ర్వచనమగునొ
యదియె సైదోఁడనినఁ బరి ♦ హాసమగును
నిలఁబరేంధనములఁబుట్టు ♦ నేదిధూమ
మగునొ యదియ గురునధూప ♦ మగునుఁగాదె. 92

గీ. వనములదహించుచుండిన ♦ పావకునకు
మిగులనేస్తకాఁడగుఁగాదె ♦ మిన్నుచూలి
యతఁడు వెల్గుచుండినదీప ♦ మార్పివేయుఁ
గాన దుర్బలుర చెలిమిఁ ♦ గనఁడెవండు. 93

గీ. తిన్ననైనట్టిమార్గానఁ ♦ దిరుగుచున్న
జంతుసంతానములుకూడ ♦ సాయపడును
న్యాయమార్గంబువిడనాడి ♦ నడచువానిఁ
దోడఁబుట్టినవాఁడైన ♦ వీడుఁగాదె. 94

గీ. కొద్దివారైయున్ననుఁ దమ ♦ కొలమువారి
నంటియుండుటచాల శ్రే ♦ యస్కరంబు
ఊఁకతోడ విడువఁబడు ♦ చున్ననైనఁ
దండులంబులు మొలచునే ♦ ధరణియందు. 95

గీ. జలధిఁగురిసినవర్షంబు ♦ చందమునను
భుక్తిఁజేసినవానికి ♦ భుక్తిరీతి
నల్పజనునకుఁజేసిన ♦ యట్టిమేలు
నిరుపయోగంబగునుఁగాదె ♦ ధరణియందు. 96

గీ. సదుపదేశంబుచే మౌఢ్య ♦ మెదుగు మూర్ఖ
జనునకంత మెన్నండు కాఁ ♦ జాలదరయ
నాగవితతికి క్షీరపా ♦ నంబుచేత
నంతరింపదు వృద్ధియే ♦ యగువిషంబు. 97

గీ. కలశపాథోధిమథియించు ♦ కాలమందు
సుజన కుజనులు పుట్టుట ♦ నిజమెయగును
నొకఁడు చంద్రసహోదరు ♦ డొకనొకండు
హాలహాలమున కనుజాతుఁ ♦ డరసిచూడ. 98

గీ. చేయఁగూడనిచేతలఁ ♦ జేయుచుంట
బంధువైరంబు బలితోడ ♦ స్పర్ధసతుల
నమ్మియుండుటయనెడు నీ ♦ నాల్గుమృత్యు
వునకు ద్వారంబులగుచుండుఁ ♦ బుడమియందు. 99

గీ. అన్యుఁడైన హితుఁడు బంధుఁ ♦ డగుచునుండు
బంధుఁడహితుఁడైయుండినఁ ♦ బరుఁడెయగును
వ్యాధిమేనజనించియు ♦ నహితమగును
నహితమౌనె వన్యంబైన ♦ నౌషధంబు. 100

గీ. విప్రుఁ, డగ్ని, యముండు, పృ ♦ థ్వీధవుండు
జలధి, మందిర, ముదర మీ ♦ సప్తకంబు
వివిధవిధులనుఁబూర్తిఁగా ♦ వించుచున్నఁ
బూర్తినొందక తొంటిచో ♦ ష్పనెయుండు. 101

Sree Savitri Press, Cocanada.

For Copies apply to :—

Pendyala Venkata Subrahmanya Sastri
Telugu Pandit, P. R. Co.
COCANADA.

OR

Pendyala China Venkata Subrahmanya
MEDAPADU,
Cocanada Taluk,
Godavari.